

Побољшајмо ЖИВОТ

у нашем Београду!

уредник
мр Лазар Марићевић

www.razvojsrbije.org

ЦЕНТАР
ЗА РАЗВОЈ СРБИЈЕ

Побољшајмо живот
у нашем Београду

*Праћење рада градова и општина
Резултати истраживања и препоруке
за развој локалне заједнице*

Издавач

Центар за развој Србије
www.razvojsrbije.org

За издавача

Мр Лазар Марићевић

Уредник

Мр Лазар Марићевић

ISBN 978-86-85161-06-3

Тираж

1.000 примерака

Припрема и штампа

Досије студио, Београд

ПОБОЉШАЈМО ЖИВОТ У НАШЕМ БЕОГРАДУ

Праћење рада градова и општина
Резултати истраживања и препоруке
за развој локалне заједнице

Београд
2009

САДРЖАЈ

Реч уредника	7
1. Функционисање јединице локалне самоуправе	9
2. Стратешко планирање	19
3. Економски развој	29
4. Заштита људских права и транспарентност	39
5. Процена рада јавних комуналних предузећа (ЈКП)..	47

Прилози

Упитник за представнике градских власти	53
Упитник за градска јавна комунална предузећа.	61
Упитник за грађане.	63

РЕЧ УРЕДНИКА

Центар за развој Србије, у сарадњи са Градом Београдом, спровео је другу фазу пројекта „Мониторинг рада општина и градова“ како би побољшали рад градских власти и укључили грађане у процес доношења одлука на локалном нивоу. Тиме смо наставили пројектне активности којима смо вршили мониторинг рада три општине у Београду (Врачар, Палилула и Вождовац) и Општине Прокупље.

Градonaчелник Београда, Драган Ђилас, градска управа, градске службе и Јавно комунална предузећа су учешћем у овом пројекту показали спремност да изложе свој рад процени грађана и невладиних организација како би га унапредили помоћу коришћене методологије.

Главна активност пројекта била је паралелно испитивање представника града и градских служби и истраживање перцепције грађана, путем упитника који је обухватио четири области: (1) процену функционисања јединица локалне самоуправе, (2) процену стратешког планирања, (3) процену подстицања економског развоја и (4) процену заштите људских права и транспарентности. Анкетирано је 2.053 грађана Београда у периоду од октобра до децембра 2008. године. Интервјуи са представницима града и градских предузећа вођени су у јануару 2009. године.

Питања за грађане и представнике локалних власти била су различита, али су конципирана тако да омогућавају упоредну анализу ставова о појединим елементима функционисања локалне самоуправе. Кроз питања постављена представницима града и градских предузећа покушали смо да

дођемо до што већег броја конкретних показатеља и информација о функционисању Београда. Када је реч о питањима постављеним грађанима, превасходни циљ био је стварање слике о начину на који грађани перципирају локалну власт. На основу упоредне анализе одговора формулисане су препоруке за представнике локалних власти, али и за грађане Београда.

Након прве и друге фазе пројекта настављамо са мониторингом рада града Београда и других општина у Србији.

Пројектне активности Центра за развој Србије подржава „Олоф Палме“ Међународни центар средствима Шведске међународне развојне агенције „Sida“, а додатна процена рада општина у 2009. години омогућена је подршком Балканског фонда за демократију, Пројекта „German Marshall Fund“.

Центар за развој Србије објавио је и скраћену верзију резултата за дневне новине 24 сата која се може преузети са сајта www.razvojsrbije.org. На интерент презентацији могу се видети и резултати прве фазе пројекта.

*мр Лазар Марићевић,
председник УО
Центра за развој Србије*

1. ФУНКЦИОНИСАЊЕ ЈЕДИНИЦЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

УВОД

Да би се створила модерна, демократска и ефикасна локална самоуправа, поред добре правне регулативе неопходно је да локална власт достигне одређене стандарде који се заснивају на транспарентности, професионалности, одговорности и доброј комуникацији са грађанима.

Зато је неопходно формирати систем у којем се на ефикасан и одговоран начин управља локалним буџетом, прилагодити број запослених у локалној самоуправи потребама и финансијским могућностима заједнице, организовати континуиране стручне обуке за запослене, развијати сарадњу са домаћим и међународним невладиним организацијама, пословним сектором, општинама у земљи и иностранству.

Модернизација система локалне самоуправе подразумева улагање у људске и техничке ресурсе и конципирање модела унутрашњег устројства прилагођеног потребама грађана као крајњих корисника услуга. То подразумева постојање развијеног система менаџмента људским ресурсима.

Закон о локалној самоуправи је први фактор који треба да омогући успостављање савремених стандарда који важе у земљама Европске уније.

Висина расположивих буџетских средстава, начин на који се њима располаже и способност општине да средства прибавља и на друге начине (европски фондови, прекогра-

нична сарадња, други донатори), пресудно утиче на могућности локалне самоуправе да задовољи потребе грађана и одговори на реалне потребе локалне заједнице.

Начин рада општинских служби и могућност да грађани на најједноставнији начин остварају своја права у великој мери зависи од техничке опремљености локалних администрација и оспособљености службеника да на оптималан начин користе постојеће техничке ресурсе.

За стварање потпуне слике о функционисању локалне самоуправе, потребно је истражити начин на који функционишу локална јавна предузећа и локалне установе. Локална јавна предузећа и установе су непосредно ангажовани на решавању комуналних проблема и задовољавању потреба грађана у друштвеним областима.

За функционисање Града Београда, од великог је значаја однос са републичким властима и способност да се остваре контакти, успостави и унапреди сарадња са другим општинама и градовима у земљи и иностранству, локалним пословним и невладиним сектором.

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА

Процена рада града (шта кажу представници града)

Надлежности локалних самоуправа у области развоја, законски механизми за њихово остваривање и реални ресурси који стоје градским властима на располагању, кључни су елементи од којих зависи успех локалних самоуправа. Представници градских власти сагласни су у оцени да **постојећи законодавни оквир** делимично задовољава услове за ефикасно функционисање локалне самоуправе у областима важним за развој локалне заједнице. Остају отворена пи-

тања имовинско правних односа, враћање имовине локалној самоуправи, као и питање локалне, комуналне, полиције (коју предвиђа нови Статут Београда).

Законом је дефинисан **начин формирања факултативних органа и тела**, као и део делокруга активности којима би се ти органи и тела бавили. Најзначајнији органи које град може факултативно да формира су Градски менаџер и Градски архитекта. Град Београд је донео Одлуку о градској управи која омогућава формирање ових тела и уводи новине у систематизацију. То указује на амбицију градских власти да активно учествују у подстицању локалног економског развоја.

Законом о локалној самоуправи и сродним законима прецизно су дефинисани облици сарадње између општина и града (за београдске општине) и општина, градова, и републичких органа власти. Преовлађујућа перцепција локалних власти је да је **сарадња градских власти са другим нивоима власти** добра, и то нарочито са министарствима где се налазе људи који су пре тога радили у градским структурама. Очигледно је да постоји добра основа за унапређење сарадње.

Када говоримо о **међусекторској сарадњи**, реализација овог пројекта показује да постоји велика заинтересованост градских структура за сарадњу са невладиним организацијама што је похвално. Штавише, постоје и одређени фондови намењени НВО на нивоу града. Град Београд је формирао Агенцију за сарадњу са НВО и европску хармонизацију, што је још један доказ праћења светских трендова на добробит грађана Београда и развоја друштвених партнерстава.

Начин дефинисања приоритета локалне заједнице указује на степен систематичности локалних власти у процесу превладавања проблема и формулисању праваца развоја. Приоритети се могу дефинисати на стратешком, акционом и пројектном нивоу. У Београду се приоритети дефинишу на основу анализа у сарадњи са стручним установама, али је

потребан стратешки приступ решавању проблема. Дефинисање приоритета без претходно обављених анализа, извор је произвољности у одлучивању и непоштовања реалних потреба локалне заједнице. Последице оваквог приступа огледају се у заостајању или недовољно брзом напретку градске заједнице у различитим областима, од инфраструктуре до економског и друштвеног развоја.

Локална **фискална политика** средство је за решавање постојећих проблема, реализацију приоритета заједнице и спровођење градских планова развоја. Висина и структура градског буџета два су основна елемента од којих зависи функционисање Београда.

Локалне власти су сагласне у оцени да су буџетска средства којима град располаже недовољна за обављање текућих послова и решавање приоритетних проблема локалне заједнице. Ово је, превасходно, последица лоше економске ситуације, али и **начина финансирања локалних самоуправа**. Град прибавља мали део средстава учешћем на конкурсима министарстава и међународних донаторских кућа. Креативни менаџмент финансија и прикупљање средстава у будућности ће бити задатак за ову, али и сваку следећу поставку градске власти.

Политика запошљавања, професионалног усавршавања и управљања људским ресурсима елементи су који кључно утичу на функционисање локалних самоуправа. Представници града сматрају да образовна структура запослених, осим у појединим областима, није усклађена са потребама градских служби. Потребан је већи број стручних кадрова. Истовремено, не постоји развијен систем професионалне обуке за запослене нити развијен систем управљања људским ресурсима. То указује на прилично јасну представу градских власти о проблемима у овим областима, са извесним напором да се нешто промени. Ако се кроз

политику запошљавања преламају интереси засновани на политичким потребама локалних политичких елита а не на професионалним критеријумима, грађани добијају гломазан, скуп и неефикасан бирократски апарат.

Анализе указују на то да је број запослених у већини јединица локалне самоуправе у Србији значајно већи од броја запослених у земљама у окружењу и Европској унији. Тако се велики део локалних буџета, уместо у развојне програме усмерава на расходе на запослене, од којих велики број представља непродуктивни вишак.

Унапређење **техничких могућности** града знатно доприносе повећању ефикасности градских служби, посебно у области обављања административних послова. Улагање града у техничку опрему, софтвер, изградњу сервисно-услужних центара представља тренд који олакшава комуникацију између грађана и локалне администрације и утиче на смањивање тензија које су биле карактеристичне за претходни период. Занимљиво је да су неке градске општине напредније у искоришћавању постојећих техничких ресурса на добробит грађана.

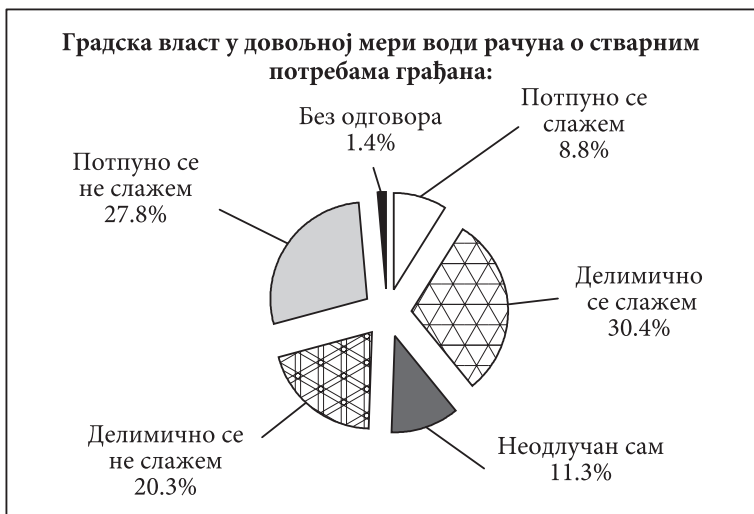
На нивоу града, неке службе су опремљеније (служба за финансије), а потребно је модернизовати и олакшати комуникацију међу службама, па и са грађанима. За сада се само мањи број докумената може прибављати електронским путем.

Информисање грађана се одвија преко интернет презентације, лифлета, информатора о раду и средстава јавног информисања. У Београду постоји Беоком сервис који добро представља функционисање и надлежности градских предузећа и служби, што је веома корисно. Представници градских власти не помињу друге, могуће облике информисања и консултовања, попут формирања одређених тела у чијем би

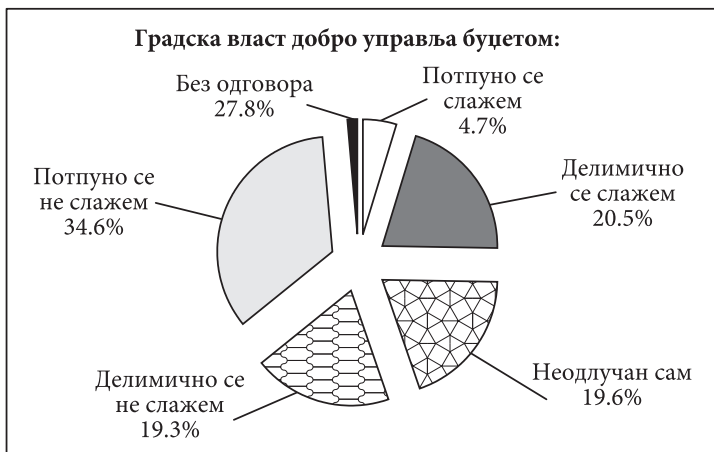
раду учествовали представници грађана или систематично одржавање јавних расправа.

Перцепција грађана (шта кажу грађани)

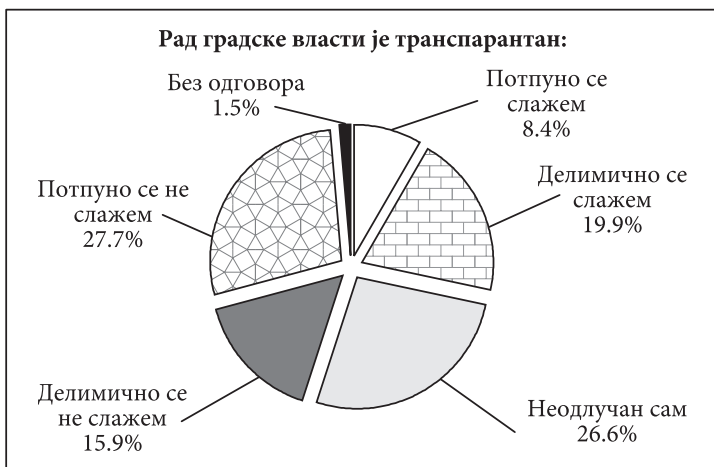
Када је у питању перцепција грађана о томе да ли градска власт води довољно рачуна о стварним потребама грађана, 39,2 % има позитивну, док 48,1 % грађана има негативну перцепцију. Перцепција грађана је, дакле, негативна и говори о степену поверења који грађани имају у локалну власт.

Грађани сматрају да локална власт не управља добро градским буџетом. Овај податак је индикативан, пошто се питање односи на управљање буџетом, који је најзначајнији локални политички документ. Ако грађани нису сигурни како градске власти управљају буџетом, путем којег се извршава локална политика, поставља се питање колико су они уопште упознати са функционисањем локалне самоуправе.

Када је у питању транспарентност градске власти преовлађујући су негативни ставови. То говори да грађани нису упознати са радом градских служби и предузећа. Штавише, ако рад није транспарентан, то значи да градске власти не представљају добре ствари грађанима, а њих има.

Грађани сматрају да градске општине и градска власт сарађују добро ($22,9\% + 10,2\% = 34,1\%$) у већем проценту од оних који сматрају да је та сарадња лоша ($14,3\% + 14,0\% = 28,3\%$). Проблем је што највећи број испитаника $37,3\%$ не зна каква је сарадња у питању. То говори о непознавању облика сарадње, али и у прилог (не) транспарентности рада градске власти, као и општинских власти.

3. Препоруке

Функционисање локалне самоуправе у свим општинама у којима је спроведено истраживање оптерећено је бројним проблемима екстерног и интерног карактера. Очигледно је да законодавни оквир који је био на снази од 2002. године није пружио довољно могућности за унапређење рада јединица локалне самоуправе. Крајем 2007. године Скупштина Србије је усвојила нови Закон о локалној самоуправи и Закон о локалним изборима, с изменама у односу на претходне законе. Усвојен је и Закон о Главном граду. Пракса ће показати у којој су мери новоусвојени закони добар оквир за функционисање јединица локалне самоуправе и колико су прилагођени потребама локалних заједница. Колико видимо постоје иницијативе и за промену ових закона. Потребно је ићи даље у том правцу.

За унапређење функционисања локалне самоуправе неопходно је подићи ниво међусекторске сарадње и креирати приватно – јавна партнерства. Тако се ствара могућност за веће учешће грађана у дефинисању локалних политика. Самим тим, отвара се простор за дефинисање приоритета локалне заједнице у складу са реалним потребама грађана и ствара се могућност за успостављање локалног тржишта идеја и демонополизацију јавног сектора у сфери креирања локалних политика.

Да би добили ефикасну локалну самоуправу, задовољили потребе грађана и успешно развијали град, потребно је подићи ниво транспарентности рада и ниво укључености грађана у процесе одлучивања. Побољшање комуникације са грађанима је приоритет.

Политика запошљавања, професионалног усавршавања и управљања људским ресурсима елементи су који кључно утичу на функционисање локалних самоуправа. Запошљавањем нестручног кадра локална самоуправа на себе преузима непримерену социјалну функцију. У наредном периоду, неопходно је прилагодити структуру запослених потребама града и могућностима. Неопходан је рад на подизању професионалних капацитета припадника локалне самоуправе и формирање система управљања људским ресурсима.

Правовремено информисање грађана, и њихова едукација, путем добро изабраних канала комуницирања требало би да мотивише грађане да се укључе у различите процесе доношења одлука. Неопходно је и да сами грађани покажу већи степен заинтересованости за проблеме у својој локалној средини како би заједно нешто мењали.

2. СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ

УВОД

Стратешко планирање, представља процес одлучивања о томе где желимо да будемо у будућности, односно како видимо неку институцију или организацију у будућем периоду. Планирање, или стратешко планирање, представља једну од основних функција управљања једном организацијом. Сматра се да добро планирање представља више од 50 % урађеног посла.

Основни појмови, или саставни делови стратешког планирања су: визија, мисија, дефинисање краткорочних и дугорочних циљева и стварање плана акције за остваривање постављених циљева и задатака.

Визија је жељено стање у будућности. Она даје сваком послу оквир у коме ће се кретати организација. Елементи визије су обично: (1) основна делатност организације, (2) метод и приступ раду, (3) клијенти, циљна група и (4) вредности на којима се организација заснива. Свака организација, предузеће, јединица локалне самоуправе и влада неке државе има своју визију. Визија сваке успешне општине представљена на почетку сваког информативног материјала или интернет странице и са њом су упознати сви запослени, као и грађани чији је сервис општина.

Мисија је неодвојиви део представе о некој организацији. Она даје одговор на питање зашто је основана организација. Мисија (1) дефинише суштину организације, (2) усмерава процес доношења одлука, (3) описује на занимљив начин визију организације, (4) појашњава разлог постојања

организације и (5) служи као средство процене резултата које општина постиже.

Након дефинисања жељеног стања у будућности и метода како ћемо то стање постићи треба се посветити дефинисању дугорочних и краткорочних циљева. Циљеви се тичу пружања најбољих услуга, стварања иновација, другачијег приступа у односу са грађанима, односе се на политику прихода и расхода и пројекције буџета.

На крају, стварање плана акције (акционог плана) представља детаљну разраду онога што је потребно да урадимо да бисмо остварили циљеве, а односи се на знање, вештине, људске ресурсе, средства, контакте, однос са окружењем, са републичком власти, са градском власти, у случају градова – са неколико општина, потребно време и друге ресурсе. Акциони план може уопштено да се осмисли за остварење визије или по сегментима који зависе од фазе у којој су град или општина тренутно.

За планирање су потребни: добра процена могућности у спољном окружењу за остварење визије, предвиђање околности на основу различитих анализа и осећаја, развој додатних стратегија које се могу уочити тек у реализацији, као и развој алтернативних стратегија уколико првобитни план наиђе на препреке.

Када планирамо неке активности треба размишљати и о временским роковима у вези са краткорочним и дугорочним плановима и њиховом поштовању. Додатно морамо развијати и посвећеност нашим плановима и нарочито циљевима.

Важна ставка у оквиру планирања је и процес доношења одлуке. Он се односи на све активности у вези са планирањем као и касније у примени развијених стратегија. Праве одлуке се не доносе напамет већ на основу различитих анализа.

Да нагласимо, успех организације, у овом случају, локалне самоуправе, зависи од труда уложеног у планирање.

Развој јединице локалне самоуправе није само одговор на потребе које се тичу одређене средине, већ у промени окружења кроз акцију.

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА

Процена рада града (шта кажу представници града)

Када говоримо о приоритетима рада градских власти видимо да постоји добар осећај шта треба урадити у наредном периоду. То је развој инфраструктуре (мостови, саобраћај, путеви и метро). Штавише, планови за развој израђују се у сарадњи са стручним установама и институтима, на основу одређених анализа.

Велики проблем представља неусвојена стратегија развоја Београда у градској скупштини као документ који на најјаснији начин указује на правац у коме ће се напори градских власти кретати у следећем периоду. Иако постоји генерална стратегија развоја Београда и посебне стратегије (туризам, здравство), нужно је да ти документи буду формално усвојени како би се могла вршити процена рада градске управе у дужем временском периоду. Град је одабрао радно тело, комисију за израду стратегије, али након презентације нацрта у 2008, са активностима на изради стратегије се стало.

С друге стране, ситуација ставља београдске општине у незавидну ситуацију, јер и оне морају да усвоје стратешке правце у домену својих надлежности. Мада градске општине нико не спречава да започну израду нацрта локалних стратегија.

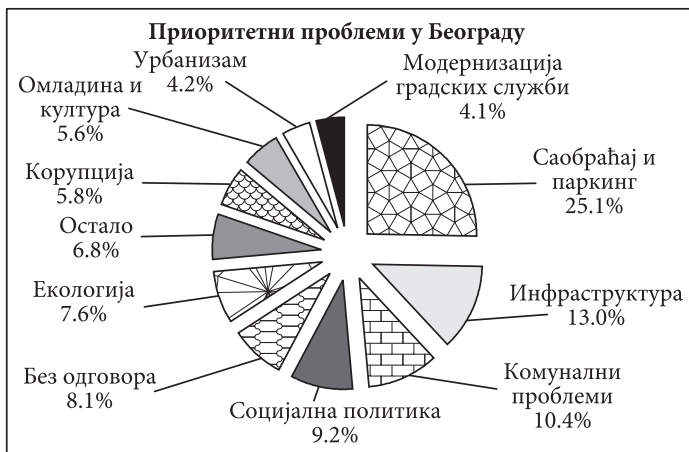
Нацрт стратегије је написан, реч би требало да имају и грађани, али општи утисак је да се касни с усвајањем тако значајних докумената. При том, град нема писане процедуре за укључивање припадника оба пола и маргинализованих

група људи преко одређених механизма у процес доношења одлука иако се делује у том правцу.

Из наведеног можемо да закључимо да градске структуре нису преточиле визију свог развоја у документ којим ће се руководити и на основу чега ће се вршити процена напретка. Но, видљиво је да се на том пољу делује. Учествовање у овом процесу независне процене сопственог рада говори да постоји жеља за променама.

Представници града наводе да, иако немају усвојену стратегију, делују по акционим плановима. Питање је да ли су то *ad hoc* акциони планови који се мењају спорадично и у зависности од околности. У сваком случају, нешто се ради, и то се у последњих неколико година види, али да ли је то довољно, да ли треба више и боље, питања су на која може да одговори прецизна стратегија с уграђеним механизмима процене.

Перцепција грађана (шта кажу грађани)

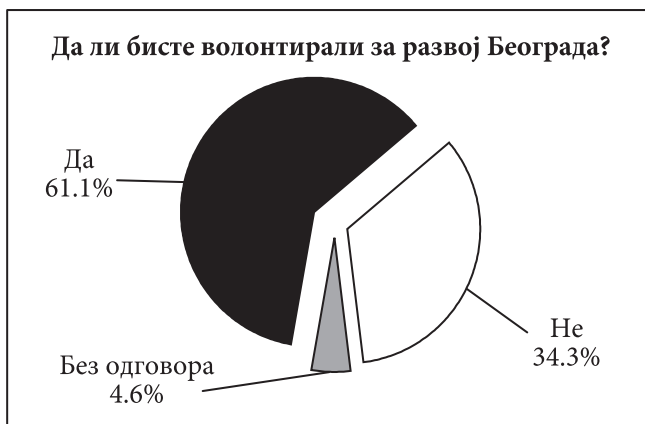

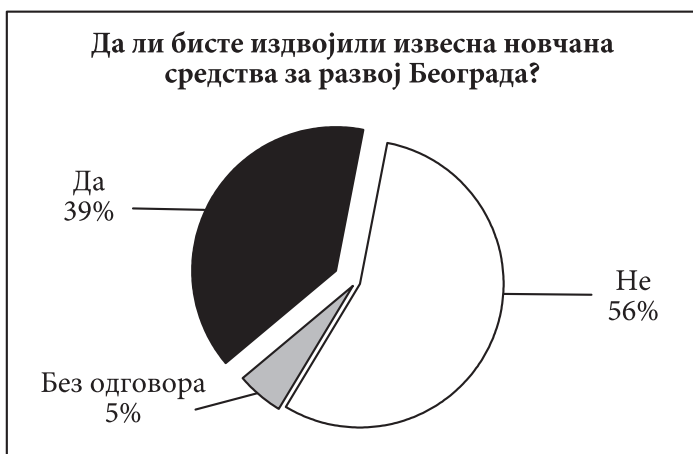
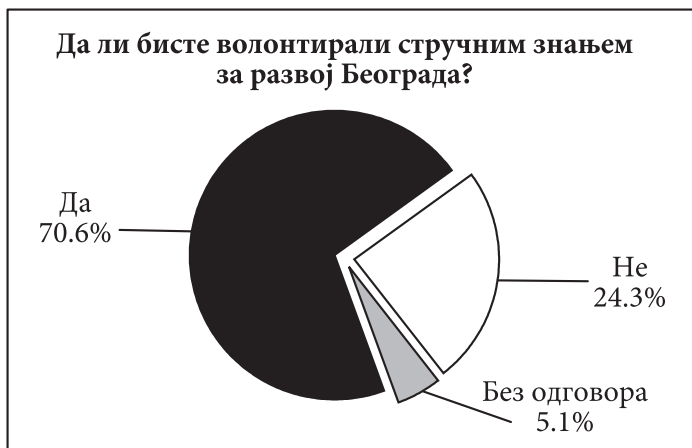
Приоритетни проблеми у Београду, по мишљењу грађана су: саобраћај и паркинг (25,1 %), инфраструктура (13,0 %),

комунални проблеми (10,4 %), социјална политика (9,2 %), екологија (7,6 %), корупција (5,8 %), омладина и култура (5,6 %), урбанизам (4,2 %) и модернизација градских служби (4,1 %). Као што видимо, приоритети грађана се у великој мери поклапају са приоритетима градских власти, што је добар показатељ аналитичног приступа у одређивању будућих задатака. Квалитативном анализом можемо да утврдимо је саобраћај проблем и за пешаке и за возаче. Недостатак паркинг места у централним и густо насељеним деловима града је најевидентнији. Стиче се утисак да инфраструктура нимало не прати изградњу одређених делова града, а они су ипак изграђени са дозволом градских служби по неком плану. То доказује колико је потребно развити стратегију која узима у обзир све параметре.

Добра ствар је да долази до поклапања у перцепцији приоритетних проблема локалних власти и грађана. Такву ситуацију нисмо имали проšli пут када смо испитивали рад општина.

Следећа група питања указује на однос грађана према пружању разних видова помоћи граду како би се развијала локална заједница:

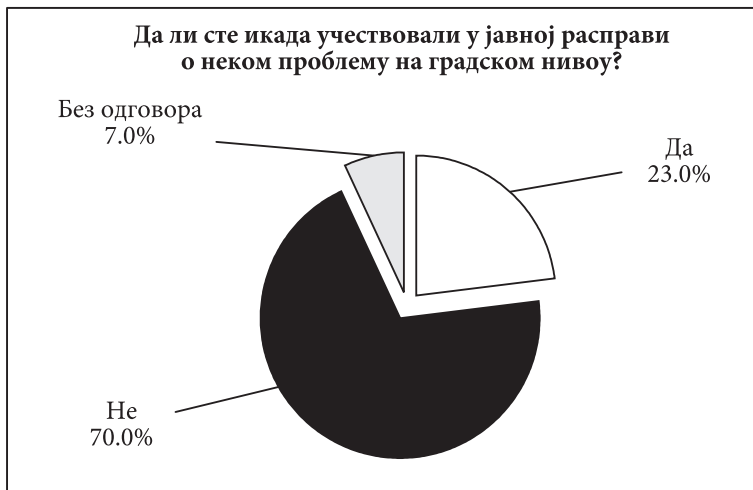

На графиконима можемо видети следеће: 61,1 % грађана би волонтирало у акцијама за развој Београда, 70,6 % би допринело својим стручним знањем, а 39 % грађана би издвојило и нека новчана средства за добробит локалне заједнице.

Дистрибуција одговора указује на позитивну тенденцију грађана да учествују у заједничким акцијама и да помогну волонтерским радом. Известан број грађана је спреман да и финансијски помогне активности и градске пројекте и активности. Транспарентно планирање и коришћење тих ресурса може да допринесе развоју града.

Када погледамо грађанску партиципацију у важним питањима у оквиру локалне заједнице забрињава податак да 70 % анкетираних грађана никада није учествовало на некој трибини или јавној дебати организованој поводом питања на нивоу града.

Као главни разлози за неучествовање, наводе се необавештеност, недостатак времена и незаинтересованост. Ови резултати указују на две стари, прва се тиче необавештености грађана па се поставља питање квалитета комуникације градских власти са грађанима. С друге стране, од грађана би требало да се очекује бар неки степен заинтересованости

за питања уређења локалне заједнице и њеног функционисања. Незаинтересованост грађана и недостатак времена за такве теме пружају прилику да се градске власти саме баве неким питањима која се тичу свих нас.

Препоруке

У данашње време креирање будућности градске заједнице без дугорочне стратегије никоме не доноси добит. Ни грађанима ни самој градској власти. Као што смо видели, и сами грађани су спремни да помогну градским властима. Изградња партнерстава са невладиним организацијама и добронамерним појединцима је почетак конституисања нормалне и просперитетне заједнице. Стратегија, акциони план и евалуациони механизми не изискују ни пуно новца ни времена већ промену свести представника града о средини у којој живимо и о људима који ту живе.

Свака владајућа структура стрепи од евалуације свог рада, нарочито на основу предизборних обећања који би били у писаном тј. обавезујућем облику. Ипак, овај пример мониторинга показује да су неке структуре власти (град Београд, општине Врачар, Палилула, Вождовац и Прокупље) спремне и на тај корак. Неке општине у Србији већ су обавиле тај посао.

Када би градови и општине имали стратегију, засновану на реалним потребама и реалним могућностима, евалуација би допринела доброј анализи урађеног и могла би да буде ослонац будуће кампање. Онда бисмо уместо списка обећања имали озбиљнији приступ јавном послу који се обавља, што доноси добробит грађанима, али и политичким елитама. Политичка борба би се водила око конкретних питања и решења.

Ипак, став грађана према процесу одлучивања у локалној заједници је забрињавајући. Необавештеност и незаинтересованост за неке теме изискују промену технике комуникације са грађанима. Грађани, с друге стране, треба да буду више заинтересовани за рад града и главна питања која их се тичу. Петиције, предлози и иницијативе грађана су добар пут за решавање проблема у општинама.

С друге стране, спремност грађана да волонтирају, пружи своје знање и чак да приложе новац, позитивна је тенденција која води ка локалном развоју и која се може искористити ако се брижљиво и транспарентно припреми активност која би мобилисала прикупљање и трошење тих средстава.

Формирање радних тела и савета са представницима грађана представља добар пут за њихово укључивање у процесе доношења одлуке. Добро припремљене дебате и стручне дискусије дају више идеја и могућности за развој Београда, а тиме се уважава мишљење грађана.

Евидентан је песимизам грађана, али и жеља да се нешто промени. Ако постоји добра воља с обе стране, поставља се питање када ће почети да се реализује партнерство између грађана и локалних власти. Представници града су први на потезу.

У сваком случају, како би се боље промовисале активности на нивоу града, искрена партнерства са медијима представљају добар начин промоције. Сарадња са невладиним организацијама и учествовање у заједничким активностима доприноси развоју али и бољем утиску рада градских власти.

3. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

УВОД

За разлику од београдских општина, Град Београд има веће надлежности и може више да утиче на локални економски развој. Питањима упућеним градским властима покушали смо да добијемо слику економског оквира у коме град послује и пружа могућности за пословање уопште. Преко наведених питања преламају се све најважније економске функције града.

Политика локалних такси је један од најважнијих инструмената за локални економски развој. Град има прилику да нижим таксама привлачи предузетнике и, генерално, привредну активност. Он отвара простор „пореској конкуренцији“, која представља најефикаснији инструмент у процесу развоја. Београд је, ипак, најразвијенија средина у Србији, али могућности су много веће, поготово у зонирању локалних такси.

Градови и општине, ипак, имају ограничене могућности за утицај на пословно окружење, али инструменти постоје: политика такси, просторна политика, комунално уређење или административна организација која погодује пословању, скраћење рокова за добијање дозвола. Ефекти такве политике виде се кроз покретање предузетништва, запошљавање и стопу (не)запослености.

Буџет је најзначајнији финансијски инструмент којим локална самоуправа располаже и његови ефекти зависе од умешности вођења јавних финансија и поступка усвајања и

коришћења. Посебно је важно да се јавне набавке одвијају на начин који не отвара простор за злоупотребу.

Комунална уређеност доприноси лакшем обављању послова и ефектно делује на привлачење предузетника и инвеститора.

Новим законом о локалној самоуправи, градови и општине немају ни факултативну обавезу да поставе менаџера. Неке општине су наставиле са таквом праксом путем статута и одлука о општинској (градској) управи. Град Београд је отворио простор за такву функцију. Дobar опис надлежности, залагање и квалитет рада менаџера умногоме би допринео бољој организацији града у домену економског развоја.

Грађани су нам изложили своју перцепцију у погледу тога колико градске власти раде на економском развоју. Они не морају да буду свесни сложености административне и друге организације града, већ ће просуђивати према квалитету услуга и видљивих активности.

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА

Процена рада града (шта кажу представници града)

На основу исказа представника Града Београда можемо видети да постоји изванредан труд за побољшање економског стања. Истовремено отвара се простор за креативност и нове приступе.

Главни **генератори прихода** у Београду су: порез на имовину, накнада за грађевинско земљиште, локална комунална такса, накнада за коришћење земљишта и закуп пословног простора. Веома мали део средстава град прибавља конкурисањем код министарстава и међународних донаторских

кућа. Порез на имовину постаје све значајнија категорија у приходима. Један од најупадљивијих неискоришћених инструмената је **политика локалних такси**. Другим речима, таксе не морају бити једнаке, мада Београд користи принцип зонирања. Утисак о неразвијености кредитних и других финансијских инструмената је уопштен, као и утисак о мањку креативности у привлачењу средстава.

Град има 37,66 % изворних прихода, 52,36 % су уступљени и 9,98 % примања долазе од приватизације и кредита. Ови подаци улазе у просек у Србији за градове и општине.

Град Београд доноси **буџет** у складу са препорукама ММФ-а, а нацрт буџета поставља се на интернет презентацију града. Суштинских промена буџета нема изузев за културу и социјална издавања. Буџет се усваја у законском року. Могао би и раније уз дискусију. Дискусија се води, пре свега, са директним корисницима (агенције, управе, секретаријати) и преко њих са крајним корисницима. Остаје отворено питање дискусије са грађанима или бар стручним круговима.

Град, као и општине, не узима краткорочне кредите, што говори о малом учешћу на кредитном тржишту. Узимају се искључиво дугорочни **кредити**. Ни Београд, ни друге општине не емитују муниципалне обвезнице, иако је то могуће, а при том представља најповољнији начин задужевања било за инвестиционе радове или за дугорочно покривање буџетског дефицита (који по правилу настаје при већим инвестиционим или реформским захватима). Сматра се да није довољно регулисана правна регулатива која би то омогућила.

Град примењује само неке механизме када је у питању **привлачење улагања** у Београд: кредити за мала и средња предузећа, давање пољопривредног земљишта у закуп, лакша процедура за добијање дозвола за улагање у инфра-

структуру и одређене субвенције. Остаје питање политике локалних такси као средства за привлачење улагања, „грејс“ периоди за предузетнике, као и време које је потребно за добијање одређених дозвола и докумената.

Београд помаже предузетништво и мала и средња предузећа путем следећих механизма: кластер цвећа (власници предузећа и предузетници), субвенционисаних фондова за запошљавање – уведен ХАСАП, средства од 10.000.000,00 РСД, Регионалног Центра за развој малих и средњих предузећа (основао град, република и две банке), Клубова привредника по општинама, зонирања пословног простора, Бизнис инкубатора са неколико предузећа (технички факултет, град Београд и Институт за науку), организације за учествовање на сајмовима предузећа и предузетника по основу конкурса у Барселони и у Минхену (закуп штандова).

Град Београд и сада предвиђа постављање **градског менаџера** одлуком о градској управи, што је добар показатељ усмерености ка економском развоју. Претходно истраживање је показало да грађани не препознају делокруг рада менаџера, тако да ће убудуће морати да се ради на промоцији тог тела.

Што се тиче броја регистрованих предузећа и радњи, не води се прецизна евиденција која би могла да да податке за потпунију анализу. **Приметно је да се број новоотворених предузећа и радњи смањује** у последње три године са 12.200 у 2006, преко 4.847 у 2007. до 5.899 у 2008. Подаци довољно говоре.

У последње три године уочен је **пад незапослености**: са 20,87 %, преко 18,31 % до 16,18 % у 2007, што посматрано издвојено представља помак. Проблем је у томе што се укупан број запослених и незапослених грађана смањио са 754.837

(2005) на 739.894 (2007), а немамо анализу узрока, па овакви подаци не указују на стварну ситуацију.

Град бира **више банака у којима држи средства**, на предлог секретаријата за финансије, узимајући различите критеријуме у обзир. Важно је да се банке не мењају после сваке промене власти, што представља добру политику. Секретаријат за финансије уз сагласност градоначелника бира банку, узимајући различите критеријуме (солвентност, висину камате, почетне кредите, кредитирање малих и срдњих предузећа, банкарске гаранције, пословну културу, услове кредитирања, ефикасност и сл). Углавном се бирају банке које су на нашем тржишту оцењене као успешне.

Већина **јавних набавки** обавља се преко тендера, и то у следећем односу:

а) По броју спроведених поступака:

- ❖ отворени и рестриктивни 78 %
- ❖ директна погодба 22 %

б) По вредности:

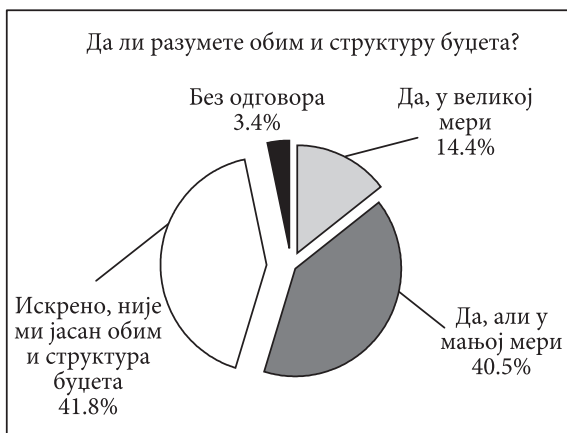
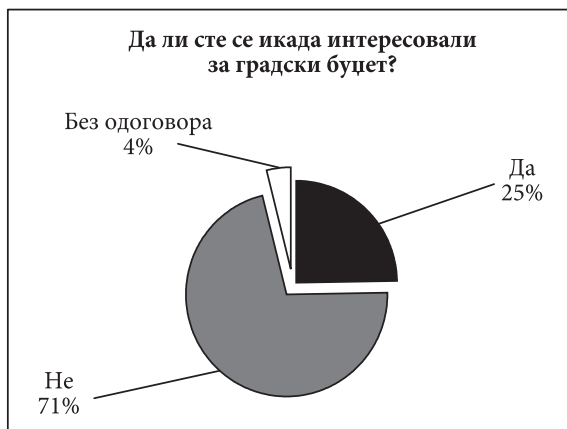
- ❖ отворени и рестриктивни 78 %
- ❖ директна погодба 22 %

О избору најбољег понуђача одлучује комисија за јавне набавке, а јавне набавке води сваки секретаријат посебно.

Већина фирми је из Београда. Фирме из других делова Србије учествују у мањем обиму јер сматрају да ће тешко проћи поред фирми из Београда. Могуће је да сматрају да је то унапред договорено. Транспарентност процеса сигурно би променила пропорцију локалних добављача и оних из других градова. Поставља се питање колико истих фирми се јавља на тендерима и директном набавком, јер не постоји јединствена евиденција и посебан орган који би водио евиденцију већ се води евиденција по секретаријатима.

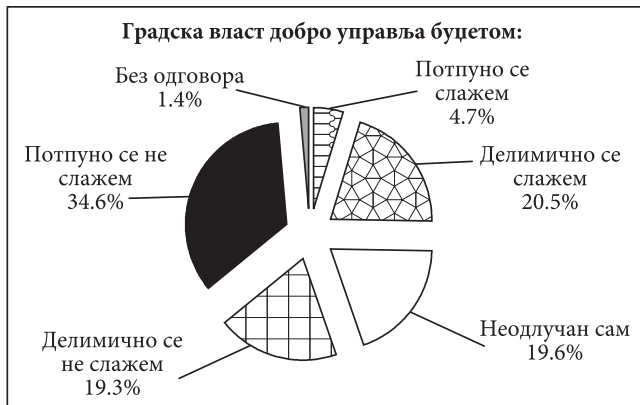
Перцепција грађана (шта кажу грађани)

Када је у питању заинтересованост грађана за градски буџет, одговори су поражавајући. Чак 71 % грађана је незаинтересовано за буџет. Штавише, велики проценат грађана не разуме структуру и обим градског буџета (82,3 %).

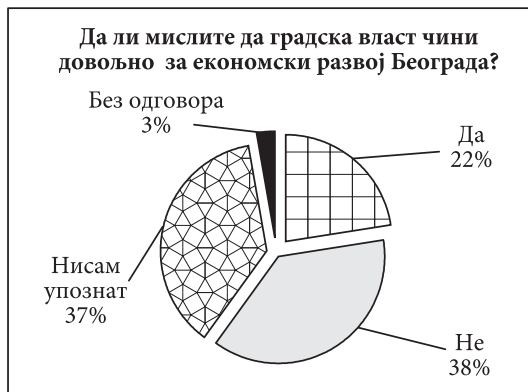

Упркос напред наведеним подацима, грађани сматрају да градска власт не управља добро буџетом (34,6 % + 19,3 %).

Сматрамо да ово није коректно становиште и указује на одређену неодговорност грађана. Познавање основних аспеката градског буџета, барем прихода и расхода, пружио би могућност грађанима да реално оцене колико је задовољење потреба у складу са могућностима градских власти.

Грађани сматрају да градска власт не води довољно рачуна о економском развоју Београда (38 %), док 37 % грађана није упознато с активностима градских власти, упркос наведеној чињеници о сопственој (не) заинтересованости за главно економско питање.

Можемо закључити да грађане ништа не кошта да изнесу своје виђење (негативно), ма како оно било неутемељено чињеницама, а с друге стране, указује на то да градске власти морају да уложе додатни напор за едукацију грађана о економским питањима и буџету, као и својим могућностима.

Препоруке

У време финансијске кризе, нарочито у Србији, потребно је уложити много напора и створити механизме за креативни финансијски менаџмент и привлачење новца. Скраћење процедуре, мање бирократије, јасна политика такси и санкција према свима омогућиће стварање перспективног тржишта. Градски менаџер је функција која још није конституисана и треба што пре задужити квалификовану особу уз промовисање делокруга надлежности.

Реформа локалне самоуправе мора даље да се спроводи. Однос града и градских општина је једно питање, а однос града и републике друго. Мора да постоји координација између градских служби и мора да се води прецизна статистика. Грађани треба да се интересују за буџет и да траже своју улогу у процесу планирања буџета, а град треба да уложи напор у процес едукације.

Део проблема је у томе што влада велика незаинтересованост грађана за рад града, што се не може нагло променити. Локалним политичарима је у интересу да грађани буду заинтересовани за рад града само у време избора, док им у периоду између избора више одговара пасиван и незаинтересован грађанин, јер тако виде мање сметњи у свом раду. Укључивање грађана и транспарентност рада политичара су постулати који се морају изграђивати путем реформи локалне самоуправе, грађанским и НВО иницијативама и

медијским кампањама. Нови концепт подразумева да политичари дају што је могуће већи публицитет свом раду, како би грађани то видели и поново им указали поверење на наредним изборима.

Градски менаџер треба да има јасно дефинисан делокруг рада и надлежности. Што се тиче перцепције рада градског менаџера од стране грађана, ту је његова активност најбоља пропаганда, али су потребне и посебне информативне акције.

Бољи публицитет буџета може се постићи обавештавањем грађана путем поште, као што је ранијих година била пракса, али се престало из неких разлога. Треба омогућити грађанима да изнесу коментаре и пружити им одговор надлежних на смислена питања и опаске.

Кредитна активност општина је ниска, а муниципалне обвезнице не постоје. Ниво могуће кредитне активности градова и општина је законски ограничен, али простор за узимање кредита постоји. Потребне су стручне презентације могућности кредитирања и емитовања обвезница, као и активности на промени правне регулативе и сарадњи са републичким органима и другим општинама у Србији.

Јавне набавке је потребно подврћи строжој и прецизнијој контроли. А препоруке дају и сами надлежни: законски треба прецизније регулисати надлежност и рад Комисије за жалбе како би она вршила ефикаснији рад, лиценцирање службеника који би се бавили само пословима у вези са јавним набавкама, сарађивање са управом за јавне набавке, вођење евиденцију података са јединственом базом података и основала посебно одељење за контролу.

4. ЗАШТИТА ЉУДСКИХ ПРАВА И ТРАНСПАРЕНТНОСТ

УВОД

Побољшање живота грађана данас је уској вези с остваривањем људских права. Истраживање је дало значајне одговоре када је реч о остваривању права на здраву животну средину, слободан приступ информацијама, остваривање права на представке и притужбе као Уставом гарантованих људских права.

Слобода информисања, уобичајно схваћена као **слобода приступа информацијама** у поседу јавних органа, данас је широко препозната као основно људско право. Реч је о праву свакога (и физичког и правног лица) да се обавести о подацима којима располажу јавни органи, као и други субјекти којима је поверено вршење јавних овлашћења. Без слободног приступа информацијама, грађани се лишавају директног надзора над радом оних којима су на демократским изборима поклонили поверење, али и могућности покретања делотворних иницијатива и давања конструктивних предлога за решавање питања од непосредног, заједничког или општег интереса.

У политичка права и слободе грађана, поред бирачког права, права на иницијативу и сродна права, убраја се и **право грађана на подношење представке и других предлога**. Међутим, у Србији нема посебног законског оквира који би на општи начин утврдио начине остваривања овог људског права. Сасвим је извесно да разлог за то лежи и у

чињеница да за промоцију и унапређење овог људског права не постоји посебан интерес органа јавне власти, јер би остваривање овог права захтевало и њихове нове обавезе и одговорности. Наиме, ово право намеће две врсте обавеза органима власти: да размотри петицију, представку, предлог или жалбу и да дају одговор њиховим подносиоцима.

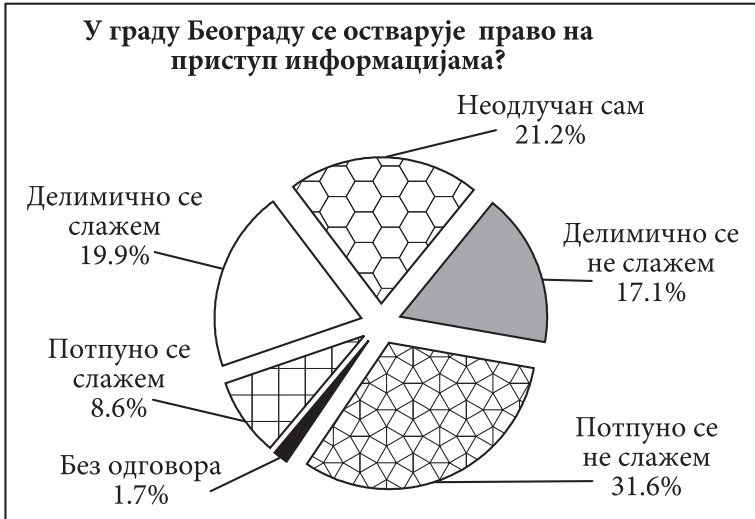
Путем представки, петиција, жалби и предлога, индивидуално или колективно, грађани могу да дају неформалне предлоге за доношење или измену градских и општинских прописа, подносе молбе и сугеришу решавање одређених конкретних проблема на територији града, предлажу начин решавања неког питања од општег локалног значаја и упућују критике и притужбе на неправилне и незаконите поступке органа власти према њима.

Данас је принцип одрживог развоја и **право на здраву животну средину** и повољне услове живота уставни принцип у многим земљама. Тако и Устав Републике Србије (2006) садржи и предвиђа да човек има право на здраву животну средину али је истовремено установљена и обавеза, тј. дужност сваког да, у складу са законом, штити и унапређује животну средину.

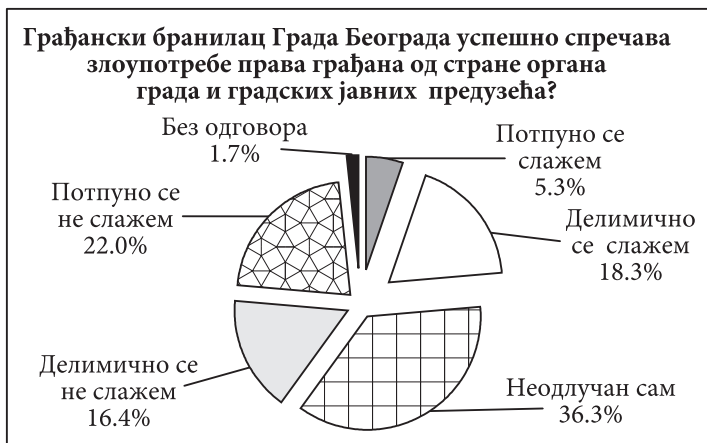
Нова улога локалне самоуправе у области заштите животне средине, садржана у садашњем законодавном оквиру (Закон о заштити животне средине, 2004), прихвата став да је „локална власт најближа жариштима проблема животне средине и грађанима и заједно са институцијама власти са свим нивоима одговорна је за добробит људи и природе“. Изменом законодавног оквира у Србији, грађанин сваке општине постао је носилац права и дужности у вези са заштитом животне средине, а локална самоуправа основа успешне заштите животне средине и на националном и наднационалном плану.

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА

*Перцепција грађана
(шта кажу грађани)*

С једне стране, грађани сматрају да се не остварује право на слободан приступ информацијама, док је с друге стране, ниво активизма грађана када су у питању представке, предлози или петиције, изузетно низак. Свега 12 % грађана обратило се некој градској служби или градском предузећу. 24 % грађана није ни упознато са тим правом. Из тога можемо да закључимо да грађани нису довољно обавештени о могућностима остваривања тог права. Грађани сматрају да нема сврхе да се обраћају, јер неће добити одговоре и наићи ће на ћутање.

Београд је добио Грађанског браниоца и тиме је омогућио да грађани користе своја права испред градске управе и градских служби. Перцепција грађана је опет негативна, 38,4 % грађана сматра да ово тело обавља свој посао неуспешно, а свега 23,6 % да ради успешно. Индикативан је број испитаника који дају одговор да су неодлучни (36,3 %). Последњи податак приказује реално стање. Када погледамо

укупан број предмета који је имао Грађански бранилац за годину дана, 201, а половина од тога не убраја се у његову надлежност, схватамо да грађанима ово тело није блиско.

Када је реч о **праву на здраву животну средину**, истраживање је показало да грађани Београда имају значајан ниво сензибилитета о том питању. Перцепција је претежно негативна (49,7 %) када испитујемо да ли се у градским предузећима спроводе закони и прописе о заштити животне средине.

Процена рада града (шта кажу представници града)

Када погледамо показатеље које износе представници града видимо да је реч о субјективном осећају грађана. На пример, у току прошле године, органима града је упућено свега 50 предлога. Грађански бранилац је примио 201 пријужбу, од чега велики део није у његовој надлежности.

Град има овлашћено лице за приступ информацијама од јавног значаја, и то је Секретар Скупштине града, док се посебни захтеви упућују градским предузећима која имају своја овлашћена лица. Заједничка евиденција не постоји. Највише захтева се упућује Секретаријатима за урбанизам и Секретаријату за имовинско правне послове, као и Служби за информисање.

По закону о слободном приступу информацијама, градским органима обратило се више од 100 грађана (није прецизиран број). Значи, када чујемо и другу страну лако је утврдити да грађани не користе своја права, те да право на слободан приступ информацијама још није препознато код грађана као право које непосредно може утицати на живот сваког појединца и од којег и сами грађани могу имати непосредне користи.

Имајући у виду да многи штампани и електронски медији поклањају пажњу активностима Повереника за информације, резултати овог истраживања су у извесној мери забрињавајући. Изгледа да је принцип „нека се чује и друга страна“ био од кључног значаја за анализу резултата истраживања, када је реч о остваривању права на приступ информацијама.

Јасно је да нарочито грађани београда то право не користе, и искључиво по субјективном осећају, без директног коришћења „суде“ и о његовом остваривању пред градским органима. Зато, резултати истраживања, пре свега, оног који се односи на грађане забрињавају, јер указују на поданичку свест грађана који се и даље устежу да питају различите структуре власти о стварима које их занимају, тако да будуће активности у овој области морају да буду интензивније усмерене, пре свега, ка едукацији грађана, у чему и град и општине могу да имају значајну улогу.

Нажалост, једино од Секретаријата за заштиту животне средине нисмо успели да добијемо одговоре на постављена питања у предвиђеном року. Надамо се да ће за следећу анализу ови подаци бити доступни.

Препоруке

Препоруке које смо дали представницима градских општина важе и за представнике града. Очигледно је да градски органи, у сарадњи са медијима и невладиним организацијама, треба да едукују грађане како би остваривали своја права гарантована Уставом. Градске структуре морају да воде прецизнију и приступачнију евиденцију о приспелим предлозима, притужбама и захтевима како би били у ситуацији нешто да промене на основу њих. Јачање интеракције између градских служби и грађана представља шансу која

би требало да буде искоришћена у правцу ширег укључивања грађана у процес активног приступа заштити животне средине.

Као и претходни пут, наводимо следеће препоруке:

(1) остваривање људских права и слобода подразумева јачање свести код грађана о потреби да сами учествују у њиховој реализацији и заштити;

(2) грађани треба да промене уврежену „поданичку свест“ и постану активни учесници друштвених процеса тако што ће искористити своје право које им припада пред градским органима, телима и службама;

(3) градски органи, службе и тела (Грађански бранилац), морају да предузму значајније активности у основној едукацији грађана у вези с остваривањем људских права у Београду;

(4) рад градских органа, тела и служби треба да буде представљен грађанима као корисницима услуга на ефикаснији и транспарентан начин.

5. ПРОЦЕНА РАДА ЈАВНИХ КОМУНАЛНИХ ПРЕДУЗЕЋА (ЈКП)

(на примеру ЈКП „Градске пијаце“ и ЈКП
„Београдски водовод и канализација“)

Град Београд је оснивач великог броја установа и предузећа. Међу њима се налази и 11 Јавних комуналних предузећа. У овој фази мониторинга, анализом смо обухватили рад два Јавна комунална предузећа: ЈКП „Градске пијаце“ и ЈКП „Београдски водовод и канализација“¹. У будућности ћемо обухватити рад свих предузећа како бисмо имали потпуну слику. Критеријум избора ова два предузећа заснивао се на постојању система дистрибутивне мреже, тј. изабрали смо једно предузеће са мрежом (Београдски водовод и канализација) и једно без мреже (Градске пијаце).

Циљ ове анализе није поређење рада ова два предузећа већ процена аспеката изабраних у целокупној методологији. Анализа је процењивала аспекте стратешког планирања, организационог функционисања, економско пословање, транспарентност, укљученост грађана у рад, као и процену квалитета услуга предузећа.

Процена рада ЈКП (шта кажу представници ЈКП)

Дугорочне стратегије у оба ЈКП и даље су или у процесу дораде, или процесу израде. БВК има генерални план и у процесу дораде учествује Сектор за развој и пројектовање,

1 У даљем тексту ћемо користити скраћенице БВК за ЈКП „Београдски водовод и канализација“ и ГП за ЈКП „Градске пијаце“.

док је у случају Градских пијаца формиран тим за израду стратегије (кабинет директора и директори сектора). БВК није директно укључен у дефинисање стратешких и акционих приоритета Града Београда, док ГП јесте, и то са пет стратешки значајних пројеката. Процена рада и механизми евалуације нису разрађени, што је условљено непостојањем дугорочне стратегије. Оперативне планове оба предузећа испуњавају у великој мери: БВК са 100 %, а ГП са 96 %.

Оба предузећа приход остварују наплатом од корисника и то у 100 % износу, што покрива рад предузећа и може у неким годинама доносити и профит, када су у питању оперативни планови. Када су у питању развојни планови, нарочито у случају БВК средства којима предузећа располажу нису довољна. Представници оба предузећа сматрају да се рад може побољшати рационализацијом на датим основама. Ефикасност предузећа може бити и боља.

ГП има мањак запослених (на 34 пијаце 240 запослених) и има потребу за повећањем броја запослених. БВК има вишак запослених, а укупно има 2.700 радника. Оптерећен је разним службама које могу бити измештене из предузећа, а могу се ангажовати и службе са стране.

Ниједно ЈКП нема развијене механизме у писаном облику за једнако запошљавање припадника мањина и маргинализованих група људи, што је последица недостатка стратегије, али ипак покушавају да уклопе овај механизам као неписано правило у рад (БВК запошљава особе са инвалидитетом).

Процес јавних набавки организује се по закону, али постоји велики простор за промену критеријума избора, нарочито у погледу пондера. За сада највећи пондер садржи понуђена цена (80 %) што прави проблеме приликом извођења радова, поштовања рокова и квалитета услуге.

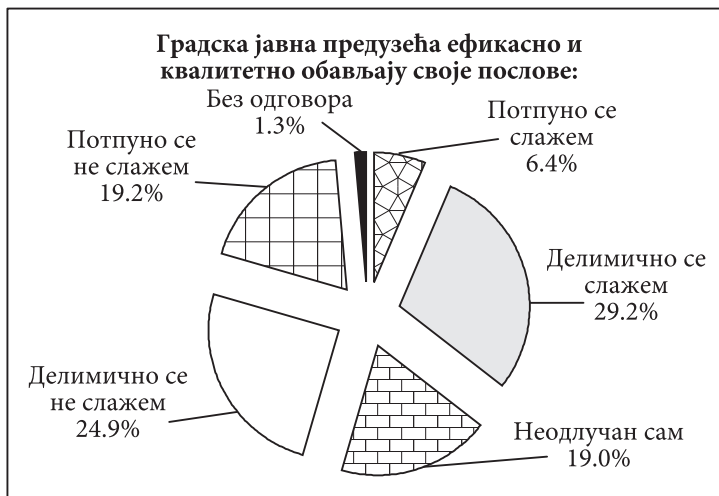
Квалитет услуга је по процени представника ЈКП задовољавајући, иако се не приступа систематској анализи става корисника у погледу квалитета услуга. БВК је вршио анкетирање грађана спорадично, док је ГП тек оформио службу за маркетинг и ПР која би требало да се бави овим послом.

Грађани нису директно укључени у процес доношења одлуке када су у питању годишњи планови рада. ГП ће вршити анкетирање грађана о предлогу изгледа градских пијаца које је предузеће припремило.

Све у свему, простора за унапређење има много. Представници ЈКП су и сами свесни потребе за рационализацијом, стратешким планирањем и испитивањем квалитета својих услуга. Предлажу и промене које би унапредило рад ЈКП. Градске пијаце имају пројекте реконструкције изгледа градских пијаца (Каленић пијаца) које представљају модерна и ефикасна решења као допринос урбаном и естетском развоју Београда. БВК има разрађену анализу на основу рада у периоду од 2000 до 2008. године.

Перцепција грађана (шта кажу грађани)

Анкетом смо покушали да испитамо генерално перцепцију грађана у погледу рада Јавно комуналних предузећа. Дистрибуција одговора иде у корист негативне перцепције. Грађани сматрају (19,2 % + 24,9 %) да градска јавна предузећа не обављају квалитетно и ефикасно своје послове. С друге стране, не можемо направити аргументовану разлику између предузећа која раде квалитетно и оних која не раде свој посао на најбољи могући начин. Очигледно је да су искуства грађана различита. При том, њихово познавање самих предузећа је дискутабилно.

Када погледамо квалитативну анализу и покушамо да изведемо закључак за ова два предузећа које смо узели за пример, важно је нагласити се она не издвајају ни на једном полу испитивања (негативном или позитивном). Грађани не наводе разлоге зашто су задовољни и зашто нису задовољни радом ЈКП.²

Предузећа која изазивају највише коментара су Градско саобраћајно предузеће Београд, Градска чистоћа и Београд пут. Додатне анализе ће у будућности омогућити бољу процену задовољства грађана радом ових предузећа.

Препоруке

Када је у питању рад ЈКП с обзиром на то да је процена рађена на узорку од два предузећа, оквирно бисмо издвојили препоруке, које се настављају на препоруке дате градској управи и службама.

2 Приликом процене задовољства радом ЈКП анкетирани грађани су имали могућност да погледају списак свих 11 предузећа како би дали меродавнији одговор.

Без генералне стратегије и визије у ком ће се правцу развијати Град Београд, тешко је разрађивати посебне стратегије за свако Јавно комунално предузеће. Директна укљученост представника ЈКП у израду стратегије развоја Београда је неопходна како би цео процес и његов резултат имали смисла, кад већ неопходни документи и анализе постоје.

На основу развијених стратегија могло би се приступити рационализацији ЈКП. Тако би се у дугорочном периоду створили апарати који би одговарали задацима које ЈКП извршавају, и то у погледу људских капацитета, али и техничке опремељености система.

Систем јавних набавки, као што се може уочити, тражи преиспитивање и постављање на здраве основе како би се добио задовољавајући ниво квалитета услуга.

Грађани морају да се укључе у процену рада предузећа систематским и редовним анкетирањем, али и подстицањем да дају предлоге и сугестије.

ПРИЛОГ 1

УПИТНИК ЗА ПРЕДСТАВНИКЕ ГРАДСКИХ ВЛАСТИ

Стратешко планирање

1.	Да ли постоји стратегија развоја Београда у будућем периоду:	i. Постоји усвојена стратегија за период од: 4 године, 8 година, <u>12</u> и више година. ii. Постоји, али је у процесу дораде.
2.	(Ако не постоји) Да ли је одређен тим или особа која ради на развоју стратегије?	i. Јесте и то _____. ii. Није одређен ни тим ни особа. Ако није, зашто? _____ _____
3.	(Ако постоји стратегија) Да ли је операционализован план акције за остварење визије који укључује расположиве и пројектоване ресурсе?	i. Јесте, и по том плану се делује. ii. Јесте, али се још није почело са радом по том плану. iii. Делимично се делује по акционом плану али несистематизовано. iv. Нешто друго: _____ _____
4.	Која су три главна циља градског развоја (или решавања проблема) постављена за период од наредне четири године?	i. _____ ii. _____ iii. _____
5.	Да ли су развијени механизми за мерење успешности акционих планова и остварење постављених циљева?	i. Да, прецизно су дефинисани у складу са стратешким планом. ii. Не у писаној форми. iii. Нису прецизно дефинисани.
6.	Да ли град има постављене механизме за једнако укључивање припадника оба пола у процесе одлучивања, као и маргинализованих група?	i. Да, прецизно су дефинисани у складу са стратешким планом. ii. Не у писаној форми. iii. Нису прецизно дефинисани.

Функционисање града

7.	Постојећи законодавни оквир ствара предуслове за ефикасно функционисање града Београда.	Да. Не. Делимично.
8.	Град Београд је, поред обавезних, формирао и органе и тела који су Законом о локалној самоуправи предвиђени као факултативни.	Да. Не. Уколико јесте, који су то органи и тела? _____ _____
9.	Град има добру сарадњу са ре-публичким органима власти.	Да. Не. Делимично (у појединим областима).
10.	Град има развијену сарадњу са невладиним и пословним сектором.	Да. Не. Делимично (у појединим областима).
11.	Приоритете у решавању проблема заједнице градске власти дефинишу на бази претходно обављених истраживања и анализа.	Да. Не.
12.	Буџетска средства којима град располаже довољна су за обављање текућих послова и реализацију развојних пројеката.	Да. Не.
13.	Град део средстава прибавља учешћем на конкурсима министарстава и међународних донаторских кућа.	Да. Не.
14.	Број запослених у градској управи прилагођен је финансијским могућностима града.	Да. Не.
15.	Образовна структура запослених у градској управи усклађена је са потребама градских служби.	Да. Не. Делимично (у појединим областима).

Прилог: Упитник за представнике градских власти

16.	Градска управа има развијен систем професионалне обуке за запослене.	Да. Не. Делимично (за припаднике неких служби или неке профиле запослених).
17.	Градска управа има развијен систем менаџмента људским ресурсима.	Да. Не.
18.	Градска управа је добро технички опремљена.	Да. Не. Делимично (неке службе су добро опремљене).
19.	Грађани електронским путем могу да прибављају потребну документацију за чије су издавање надлежне градске службе.	Да. Не. Делимично (могу одређена документа).
20.	Град Београд свеобухватно и благовремено информиса грађане о својим активностима и плановима.	Да. Не.
21.	Градска јавна предузећа и установе обављају послове који су им поверени у складу са пројектованим годишњим плановима рада.	Да. Не. Делимично (само нека).

Економски развој

22.	Да ли се политика локалних такси разликује у Београду од околних градова и општина?	Да. (По чему?) _____ Не.
23.	Како се надокнађује мањак/троши вишак од градских такси?	
24.	Да ли Београд има установу надлежну за економски развој?	Да. Ако има, наведите неколико њених активности у последње време. _____ Не.

25.	Да ли град Београд предузима нешто ради привлачења улагања?	
26.	Да ли постоје: А. индустријски кластери Б. субвенционисани фондови В. центри за помоћ предузетништву Г. зонирање Д. друге активности и инструменти (Које?)	Да. Не. Да. Не. Да. Не. Да. Не. _____ _____
27.	Да ли постоји „јединствени шалтер“ за улагања и предузетнике?	Да. Не.
28.	Колико фирми је отворено а колико затворено на територији Београда 2007?	
29.	Колико од тих фирми су СТР, а колико мала и средња предузећа?	
30.	Колико запослених има на територији града и како се креће стопа запослености у 2005, 2006. и 2007?	
31.	Да ли град Београд предузима нешто у погледу ЛЕР-а?	
32.	Када се покреће поступак доношења буџета за наредну годину?	
33.	Да ли о буџету има јавне дискусије и колико траје?	
34.	Да ли је пракса да се после јавне дискусије мења структура буџета и какве су промене?	
35.	За које сврхе има највише иницијатива за промену буџета?	

36.	Колико буџет Београда има изворних, а колико пренетих средстава у процентима од укупног износа буџета?	
37.	Шта су пет главних генератора прихода код изворних средстава?	
38.	Да ли град Београд поседује пословни простор? Колико?	
39.	Ко је и када одабрао банку код које се држе буџетска средства Града Београда?	
40.	Да ли се после сваке политичке промене власти у Београду мења и банка код које се држе буџетска средства?	
41.	Колика је камата на буџетска средства која се држе у банкама?	
42.	Да ли је Град Београд узимао: а) краткорочне и б) дугорочне зајмове последњих година?	
43.	Ко одлучује о узимању кредита?	
44.	Да ли Град Београд узима позајмице од Републике и других градова?	
45.	Да ли сматрате да би било добро да град Београд емитује муниципалне обвезнице? Зашто?	
46.	Који је износ јавних набавки у Граду Београду у 2007. години?	
47.	Колики се удео јавних набавки реализује путем тендера/конкурса, а колики путем директне погодбе?	

48.	Ко доноси одлуке о јавним набавкама?	
49.	Да ли се јавне набавке реализују преко фирми из Београда или има и фирми из других делова Србије? Колики је био удео другопомнутих у 2007?	
50.	Колики део буџета се троши на социјалне трансфере?	
51.	Који су најчешћи разлози за социјалне трансфере?	

Заштита људских права и транспарентност

52.	Да ли су органи Града Београда одредили овлашћено лице за приступ информа-цијама?	i. Не, то су и даље функционери органа Града ii. Да, сваки орган је одредио своје овлашћено лице. iii. Нису сви већ само (заокружити орган у којем је одређено овлашћено лице): iv. Скупштина града v. Градско веће vi. Градоначелник
53.	Колико грађана је упутило захтев за приступ информацијама органима Града Београда у 2007. години?	Мање од 50. Између 50 и 100. Више од 100.
54.	Колико је укупно жалби упућено Поверенику за информације на решења којим је одбијен приступ информацијама од стране органа Града Београда у 2007. години?	Ниједна Мање од 10. Између 10 и 50. Више од 50.
55.	Којим градским јавним предузећима је упућен највећи број захтева за приступ информацијама током 2007?	

56.	Које информације су најчешће биле садржане у захтевима грађана (висина плате градских функционера градских органа и директора градских јавних предузећа, разне сервисне информације и сл)?	
57.	Колико притужби је Канцеларија Грађанског браниоца примила у 2007. години (по могућству навести тачан број)?	Мање од 50. Између 50 и 100. Више од 100.
58.	Колико притужби се односило на рад градски јавних предузећа (по могућству навести тачан број)?	Већи део од укупног броја. Отприлике половина. Мање од половине.
59.	Да ли органи Града Београда, градске установе и градска јавна предузећа поступају по препорукама Грађанског браниоца?	Да. Углавном да. Не. Углавном не.
60.	Које су најчешће притужбе на рад органа града и градских установа и јавних предузећа?	
61.	Каква је полна родна структура канцеларије Грађанског браниоца у Београду?	Претежно раде жене. Претежно раде мушкарци. Поштује се полна равноправост.
62.	Колико представки, петиција и предлога грађана је упућено органима Града Београда у претходној години?	Мање од 50. Више од 50. Ниједна.
63.	Да ли је нормативним актима Града Београда утврђена правна форма, рокови поступања и начин одлучивања по представкама, петицијама и предлозима грађана?	Да. Само делимично. Не.

64.	У колико случајева је Град Београд изашао у сусрет грађанима поводом поднетих представки, петиција и предлога у претходној години?	У већини случајева. У мање броју случајева. Ниједном.
65.	У колико случајева су се представке, петиције или предлози односили на рад градских јавних предузећа (по могућству, навести тачан број)?	Ни у једном Мање од половине. Више од половине.
66.	Да ли осим градског Секретаријата за животну постоји посебно тело (савет, комисија и сл) за заштиту животне средине у Граду Београду?	Да (навести назив _____) Не. Не, али постоји иницијатива.
67.	Да ли је Град Београд усвојио локални акциони план заштите животне средине?	Да. Не. Не, али је у фази израде.
68.	На који начин се грађанима Београда презентују подаци који се односе на квалитет воде, ваздуха и земљишта на територији Града (заокружити један или више понуђених одговора)?	Редовним извештавањем и штампањем периодичних билтена. Обавештавањем грађана путем средстава јавног информисања или веб-странице. Не постоји редован ни посебан начин, већ зависи од тренутне процене. Други начин (навести начине). _____ _____ _____
69.	Која градска јавна предузећа најчешће не поштују прописе које се односе за заштиту и загађење животне средине?	
70.	Колико прекршајних казни је изречено градским јавним предузећима услед не поштовања прописа о заштити животне средине у 2007. години?	Ниједна. Мање од 10. Више од 10.

ПРИЛОГ 2

УПИТНИК ЗА ГРАДСКА ЈАВНА КОМУНАЛНА ПРЕДУЗЕЋА

1.	Да ли је постоји стратегија развоја предузећа у будућем периоду: <u>4</u> године, <u>8</u> година, <u>12</u> и више година?	1. Постоји усвојена стратегија за период од: 2. Постоји али је у процесу дораде. 3. Не постоји.
2.	(Ако не постоји) Да ли је одређен тим или особа која ради на развоју стратегије?	1. Јесте, и то _____, 2. Није одређен ни тим ни особа. Ако није, зашто? _____
3.	Да ли су развијени механизми за мерење успешности акционих планова и остварење постављених циљева?	1. Да, прецизно су дефинисани у складу са стратешким планом, 2. Не у писаној форми, 3. Нису прецизно дефинисани.
4.	Да ли предузеће има постављене механизме за једнако запошљавање припадника оба пола у процесе одлучивања, као и маргинализованих група?	1. Да, прецизно су дефинисани у складу са стратешким планом. 2. Не у писаној форми. 3. Нису прецизно дефинисани.
5.	Своје приходе градско предузеће остварује	1. Из градског буџета/ колики проценат 2. Наплатом услуга од корисника/колики проценат 3. Остало/навести како и у ком проценту
6.	Градско јавно предузеће је испунило план рада за претходну годину	Да. Не. Делимично.
7.	Градско јавно предузеће је укључено у дефинисање стратешких и акционих приоритета града	Да. Не. Делимично.

8.	Уколико је одговор ДА, наведите на који је начин укључено	
9.	Грађани су укључени у дефинисање годишњих планова рада и финансијских планова градског јавног предузећа	Да. Не.
10.	Уколико је одговор ДА, наведите на који су начин укључени	
11.	Процедура јавних набавки је транспарента и усклађена са Законом о јавним набавкама	Да. Не. Делимично.
12.	Уколико је одговор ДА, наведите на који начин је обезбеђена транспарентност јавних набавки	
13.	Грађани су задовољни квалитетом услуга које им пружа градско јавно предузеће	Да. Не. Делимично.
14.	Наведите на који начин долазите до информација о степену задовољства грађана квалитетом услуга које им пружате.	
15.	Да ли сматрате да ЈКП ефикасно функционишу?	
16.	Да ли сматрате да се функционисање ЈКП може побољшати и како?	1. Рационализацијом на датим основама. 2. Приватизацијом. 3. Конкуренцијом.
17.	Да ли сматрате да јавна комунална предузећа имају комерцијалну или социјалну функцију? Зашто?	
18.	Постоји ли вишак запослених у вашем ЈКП?	
19.	Да ли би менаџери вашег ЈКП могли да буду менаџери у приватним фирмама? Зашто?	

ПРИЛОГ 3

УПИТНИК ЗА ГРАЂАНЕ

Заокружите један од понуђених одговора
и упишите Ваше мишљење.

Која су по Вама три приоритетна циља београдског развоја (или три приоритетна проблема у граду)?		
Да ли сте икада учествовали, или присуствовали, било којој јавној расправи о неком проблему или значајном питању за уређење и развој Београда?	да, навести колико пута _____, никада, навести зашто 	
Да ли сте спремни да издвојите следеће ресурсе како би помогли развој Београда:	Волонтерски рад: Стручно знање: Извесна новчана средства:	ДА НЕ ДА НЕ ДА НЕ
Издвојите два београдска јавна ко- мунална предузећа чијим сте ра- дом веома задовољни :	Издвојите два београдска јавна ко- мунална предузећа чијим сте радом веома незадовољни :	
1. _____ 2. _____ Зашто _____ 	1. _____ 2. _____ Зашто _____ 	

Заокружите један од понуђених одговора.

Градска власт у довољној мери води рачуна о стварним потребама грађана.	Потпуно се слажем	Делимично се слажем	Неодлучан сам	Делимично се не слажем	Потпуно се не слажем
Градска власт добро управља буџетом.	Потпуно се слажем	Делимично се слажем	Неодлучан сам	Делимично се не слажем	Потпуно се не слажем
Градска јавна предузећа ефикасно и квалитетно обављају своје послове.	Потпуно се слажем	Делимично се слажем	Неодлучан сам	Делимично се не слажем	Потпуно се не слажем
Градска власт добро сарађује са градским општинама.	Потпуно се слажем	Делимично се слажем	Неодлучан сам	Делимично се не слажем	Потпуно се не слажем
Рад градске власти је транспарантан.	Потпуно се слажем	Делимично се слажем	Неодлучан сам	Делимично се не слажем	Потпуно се не слажем

Заокружите један од понуђених одговора и пружите објашњење.

Да ли мислите да градска власт чини довољно за економски развој Београда?	i. Да (образложите) _____ ii. Не _____ iii. Нисам упознат _____		
Да ли сте се икада интересовали за градски буџет и на који начин?	Да (како и зашто?): _____ Не (зашто?) _____		
Да ли разумете обим и структуру буџета?	Да, у великој мери	Да, али у мањој мери	Искрено, није ми јасан обим и структура буџета

Заокружите један од понуђених одговора.

Градска јавна предузећа успешно спроводе законе и прописе који се односе на заштиту животне средине?	Потпуно се слажем	Делимично се слажем	Неодлучан сам	Делимично се не слажем	Потпуно се не слажем
Грађански бранилац Града Београда успешно спречава злоупотребе права грађана од стране органа града и градских јавних предузећа?	Потпуно се слажем	Делимично се слажем	Неодлучан сам	Делимично се не слажем	Потпуно се не слажем
У граду Београду се остварује право на приступ информацијама (на пример, у вези са располагањем новца из градског буџета, платама функционера града и директора градских јавних предузећа и сл)?	Потпуно се слажем	Делимично се слажем	Неодлучан сам	Делимично се не слажем	Потпуно се не слажем
Дали сте се обраћали граду Београду представком, петицијом или предлогом у вези са радом градских јавних предузећа и других градских служби?	i. Да (образложите) _____ _____ _____ ii. Не _____ _____ _____ iii. Нисам упознат _____ _____ _____				

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

352.07(497.11)

342.25(497.11)

ПОБОЉШАЈМО живот у нашем Београду :
праћење рада градова и општина :
резултати истраживања и препоруке за развој
локалне заједнице / [уредник Лазар Марићевић].
– Београд : Центар за развој Србије, 2009 (Београд:
Досије студио). – 65 стр. : граф. прикази, табеле
; 20 cm

Тираж 1.000. – Реч уредника: стр. 7-8. – Прилози:
стр. 53-65.

ISBN 978-86-85161-06-3

а) Локална самоуправа – Београд

COBISS.SR-ID 156650764

О Центру за развој Србије

Центар за развој Србије је модерна невладина, непрофитна организација, која има за циљ демократски, економски и културни напредак Србије. Активности Центра су усмерене на промоцију демократских вредности, изградњу и јачање институција демократског друштва, унапређење заштите људских права и поспешивање развоја тржишне привреде и предузетништва као основних елемената за привредни развој.

Центар за развој Србије је добитник Кристалне награде, као организација која је показала највећи напредак према мерењу „INGOC” капацитета у конкуренцији 189 најугледнијих невладиних организација из целе земље.

Центар за развој Србије, поред редовних пројектних активности, пружа услуге консалтинга и едукације намењене НВО, предузећима и државним институцијама, из следећих области:

- 1) Стратешко планирање;
- 2) Писање пројеката за приступ различитим фондовима;
- 3) Изградња различитих организационих мрежа;
- 4) Тимски рад као средство за ефикасно организовање;
- 5) Конфликт менаџмент;
- 6) Праћење и евалуација рада организација;
- 7) Креативни приступ решавању проблема;
- 8) Унапређење интерперсоналних вештина;
- 9) Менаџмент људским ресурсима.

Активности ове организације подржава Међународни центар Олоф Палме средствима Шведске међународне развојне агенције „Sida“.